

За днешния българин "селско", "селянин", "цървул" са масови атрибути, лепващи без право на обжалване срамно клеймо върху опонента или случайно изпречилия се по пътя съгражданин. Този обичай изглежда странно в очите на чуждоземния наблюдател, който знае, че преди по-малко от век България е била предимно селска страна. Който е чувал, че почти няма български род, чиито корени да не се протягат през няколко само поколения до селския двор, до общата спална соба за семейството и *стоката*, до бараката с ямата край стобора.

Няма да се опитвам тук да търся причините за тъй широко разпространеното презрение към селското. Те са сигурно и социално, и психологически обясними. Върлуването на "оранжевите" шайки в началото на 20-те години например не може да не е оставило своя отпечатък в предаваните през поколенията чувства на непоносимост и антипатия у "гражданите".

От другата страна на аргументите и то с несравнимо по-убедителна сила би трябвало да натежи съзнанието за уж безпросветно селския произход на нашия интелектуален и политически елит, изтеглил обаче след Освобождението с такъв размах и духовна енергия страната ни към Европа. За неподобната издръжливост, за патриотизма и героизма на българския селянин, пожертвал здравето и живота си във войните за национално обединение.

Достатъчно е да си припомним знаковото име на овчарчето Джендо, който стигна за броени години от медвенските колиби до парламентарния престол, а статиите му до първите страници на европейския тогавашен печат. И днес от т.н. "дълбока провинция" продължават да бликат интелигентни, надарени, ученолюбиви млади хора, които бързо намират своето място по световните сцени, банки и университети.

На кого е нужен този увод, неказващ по принцип нищо ново, ще се запита стигналият до тук читател. Нужен ми е на мен за да обясня защо се дразня всеки път когато прочета несмислени словосъчетания от рода на "селянина от Сирищник", "селянина с перчема", "родения в къща с клозет на двора" и пр. бисери на нашето възвишено, урбанизирано общество.

Не е ли време да оставим селяните и селото на мира, да им отдадем уважението и вниманието, които те заслужават, а да подберем за онова, което с право се опитваме да изразим, по-точния и даже необятния термин на "мужика".

Мужикът няма нищо общо със селянина. Мужик не е нито съсловна, нито професионална дефиниция. Мужик е духовна и социална диагноза. За него няма географски и етнически граници. Мужикът познава и признава само две човешки състояния - на роба и на господаря.

Измъкне ли се по волята на съдбата от робското покорство и духовно служение мужикът бърза да стане сам господар, да се обзаведе с всички атрибути на властта и да ги прилага безмилостно спрямо онези, които може да мачка и манипулира. Мужик може да срещнем дори на царския трон. Той поема на война и гони пред себе си пълчища мужици, на които обяснява, че ще носят свобода на окаяните си братушки. Истинската цел на коронования мужик обаче е да зароби братушките, да прегази китната им като градина земя и да я превърне в своя губерния. Да ги научи да тропат под плясъка на *мужишкия* камшик.

Тук му е мястото да си спомним знаменитото двустишие на барда Славимир Генчев

***"Когато цървулите дойдат на власт
те винаги стават ботуши..."***

Настоявам, че не селяните, а *мужици* са обект на поетовата метафора. Именно духовните мужици, верни слуги на *Мужика на всички времена и народи* в Кремъл, дойдоха с цървули на власт в Родината, смениха ги бързо с ботуши и ги окървавиха в задушните нощи на септември 44-та...

Попадне ли *мужик* по ирония на историята в президентски чертози, той бърза да се обкръжи със себеподобни. В рамките на *мужишкото* мислене те не бива да го превъзхождат с нищо и единствените качества, с които могат да се отличават са верността, подобострастието, цинизма. Мужикът-президент изпитва слабост към ордени и награди. На закрити семинари с *мужишките* си съветници той обсъжда отличията и техните параметри, висулки, брошки и ленти. Ордена мужикът на президентския престол присъжда и връчва лично само на най-изявени *мужици* сред поданиците си.

Съзнавайки своята мужишка същност мужикът на власт ламти сам да се окичи с атрибутите на короновани особи. Както за неконституционните монарси браконьерството е било абсурдно понятие, така и за нашия мужик не е проблем мераклийски да отстреля рядък животински вид въпреки законовите и морални норми.

Мужикът се отличава с мнителност, той не забравя лесно и трудно прощава. Сдържан в пряко стълкновение, мужикът проявява необикновена изобретателност, когато противникът може да бъде сразен подмолно, в зоната на здрача. В наше време мужикът разполага с цялата мощ на съвременните технологии и ги прилага при сгоден случай за да се разправи с хора, които е нарочил за жертва. Той не се спира пред действия, които нормалният, недеформиран по мужишки човек, смята за недостойни и подли. Когато в мужика се обади властовия нагон, не го спира ни закон, ни конституция. По принцип мужикът, както го издава и името му, е явление на Изтока. Все по-често обаче срещаме *мужици* и сред западната политическа класа. Нима може да отречем мужишки качества на държавник, успял така да свие сърмите, да смачка егото и ратиото на съгражданите си, че те - с изключение на едно маргинализирано малцинство - да си затраят когато той, западният мужик, докато е на власт, наложи на страната си договори, обричащи я за десетилетия на енергийна зависимост. А след това пак той, носителят на поверителна информация от най-висша степен, се назначи на служба на държавата, държаща и тръбата, и кранчето, с което се подава газта към родината на нашия тевтонски мужик. А сънародниците му немеят или се възмушават само под сурдинка...

На фона на тази все по-пъстра *мужишка* съвременна картинка се откроява фигурата на западния *ДЖЕНТЬЛМЕН* като пълният антипод на *мужика*. Казвам западен, защото изминалите десетилетия, включително последните две от тях, доведоха до почти пълното изчезване на джентълмена в политическия и обществен живот на Изтока.

Джентълменът е легалист. Той вярва на закона, подчинява му се, влиза дори в обречено стълкновение заради него. *Джентълменът* не разсъждава в мироследната схема "господари и роби". Висша ценност за него е Свободата.

Един от малкото харизматични *джентълмени* в публичния живот на континента е британският депутат в Европарламента Найджъл Фараж. За разлика от мужика, *джентълменът*

атакува своите опоненти не с компромати, не с конспиративни стенограми и аудиозаписи, а публично, със силата на политическия аргумент. Докато мужикът избира за сцена на своите послания дома за сираци, пенсионерския клуб или училището за бавноразвиващи се,

джентълменът

излиза на най-високата трибуна - парламентарната. От там прямо, красноречиво, когато трябва и агресивно, нарича нещата със собствените им имена. Открито и прозрачно.

Мужикът знае, че зависи от волята и благосклонността на по-високия, задкулисно дърпащ конците мужик. Затова той отива пет пъти в годината на поклонение и инструктаж при своето мужишко началство. Пред него той се отчита, неговото разположение трябва да печели и опазва. Там стенограми и записи не са нужни.

"Началството" на *джентълмена* е избирателят. С него той се съветва и неговия глас се стреми да спечели. Джентълменът знае, че мандатът му е до време - докато има доверието на гласоподавателите. След това той се оттегля. Не се налага да бъде канен и призоваван два или три пъти.

Мужикът е залепнал за своя стол. Схемата не позволява сам да се оттегли дори след непресекваща серия от гафове и зулуми. Каквото и да се случва около и с него, той трябва да издържи. Защото само така ще си осигури продължаване на мужишката кариера - било чрез нов политически проект или на комфортно обзаведена длъжност в бизнеса.

Толкова по решаващ е въпросът пред поданиците му - съгласни ли са да водят до безкрай предвиденото и за тях *мужишко* съществуване? Или ще трепнат, ще се сепнат, ще потърсят и открият мъждукащия все още и у тях джентълмен.

Пък нека да е наш, балкански, селски. Но - *джентълмен!*